

การประเมินผลการส่งเสริม ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยว ในประเทศไทยและ การพัฒนาและอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์¹ และคณะ²

¹ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² คณะประเมินผลการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย หัวหน้าโครงการ รศ.ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ผู้วิเคราะห์และเขียนรายงาน รศ.ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ อ.สุรียา วีรวงศ์ อ.ดร.จรรยาภรณ์ พานิชเจริญนาม พ.ต.อ. ดร. พิณิจ อุสาโหา นางสุรีย สุธธาโรจน์

คณะประเมินผลการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว หัวหน้าโครงการ รศ.ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ผู้วิเคราะห์และเขียนรายงาน รศ.ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ อ.สุรียา วีรวงศ์ รศ.ดร.บุญเสริม พูลสงวน ดร.พิณิจ ลาภานานนท์

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษาจากการประเมินผลการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยและการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินงานในแต่ละโครงการและภาพรวมของการดำเนินงาน รวมทั้งประเมินผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในช่วงปี 2543-2546 เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผลจากการศึกษานี้สรุปได้ว่า โครงการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยส่งผลให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งกรณีผู้เดินทางท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น ในขณะที่การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศลดลง ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อชุมชนที่เป็นเจ้าของหรือรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ดำเนินการเพื่อแสดงการปฏิบัติตนเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวทุก รายเห็นด้วยกับการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดรูปแบบการรวมกลุ่มตามโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" เนื่องจากทำให้สามารถขายรายการนำเที่ยวได้ดีกว่ารูปแบบเดิมและทำให้บริษัทประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ บริษัท นำเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโฆษณาารณรงค์โดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทั้งหมดโดยภาพรวมส่งผลให้การกระจายรายได้และการสร้างงานไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ชุมชน เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในโครงการที่มีลักษณะเด่นด้านวัฒนธรรม ชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมในปัจจุบันกับ ก่อนโครงการได้ เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่เน้นการก่อสร้างและปรับสภาพภูมิทัศน์ จึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นได้ ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งความรู้/ ความรู้ เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในโครงการที่มีลักษณะเด่นด้านแหล่งความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนมากสามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นด้านแหล่งความรู้ในปัจจุบันกับก่อนโครงการ ได้และมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันลักษณะเด่นเรื่องประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่และข้อมูลด้านทัศนศึกษามีมากขึ้นภายหลังจากโครงการ ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ใน โครงการที่มีลักษณะเด่นธรรมชาติพบว่ากลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน และ นักท่องเที่ยวไม่สามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นทางด้านธรรมชาติในปัจจุบันกับก่อนโครงการได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ดำเนินโครงการมีความคิดเห็นวก่อนและ หลังโครงการลักษณะเด่นด้านธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ และกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนส่วนมากมีความคิดเห็นตรงกันว่าการเปลี่ยนแปลงเรื่องพื้นที่ร่มเงาของต้นไม้ ความสอดคล้องกลมกลืนกับสถานที่ และความ เป็นระเบียบ/จัดเป็นสัดส่วนมีมากขึ้น ผลการศึกษาเรื่องลักษณะเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำ ป่าไม้ พรรณพืช จำนวน สัตว์บก/น้ำ ดิน ชายหาด และป่าชายเลน พบว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นยังคงสภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากโครงการ

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นนโยบายหลักที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญและดำเนินกิจกรรมในหลายรูปแบบเพื่อรณรงค์การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง จำเป็นต้องเร่งดำเนินมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ตระหนักถึงการรั่วไหลที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศที่ยังมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อันจะส่งผลกระทบต่อด้านลบแก่เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยในที่สุด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยสำหรับคนไทย นอกเหนือไปจากแผน/โครงการปกติที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการอยู่ ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าแผนงานรณรงค์ไทยเที่ยวไทยจะช่วยกระตุ้นให้คนไทยให้ความสนใจและรักการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิดการอนุรักษ์เชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่และความก้าวหน้ารวมทั้งต่อสัมฤทธิ์ผลของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ การดำเนินกิจกรรมการตลาดด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้นแม้จะได้รับการ

ยอมรับว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพัฒนาการ
ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้หากขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและ
ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่าง
เป็นระบบและมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ นับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาและ
ความก้าวหน้าในทางคุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ประกอบ
กับปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบและนับเป็นผู้นำ
ทางการท่องเที่ยวในอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากมีแหล่ง
ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและมีความหลากหลายอยู่มาก ทั้งทางด้านธรรมชาติ
ประวัติศาสตร์/โบราณวัตถุสถาน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ล้วนเป็น
ปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวใน
ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวทำให้
มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้นตามมาเป็นอันมาก และมีความสัมพันธ์อย่าง
ใกล้ชิดกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะอาดต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจึง
เป็นกิจกรรมที่ควรได้รับความสำคัญและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพโดย
ต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและ
สังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างแท้จริง

1.2. วัตถุประสงค์การประเมินผล

เพื่อประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินงานในแต่ละโครงการและภาพรวมของการดำเนินงาน รวมทั้งประเมินผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ในช่วงปี 2543-2546 เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. ระเบียบวิธีการศึกษา

2.1 โครงการและความสัมพันธ์กับแผนงาน

องค์ประกอบของโครงการและความสัมพันธ์กับแผนงาน เมื่อพิจารณาถึงระบบของจุดมุ่งหมาย (OBJECTIVES SYSTEM) มี 4 ระดับ ได้แก่

- (1) จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าประสงค์การพัฒนาโดยภาพรวม (หรือผลกระทบ) ที่โครงการ "มีส่วนทำให้เกิดขึ้น (OBJECTIVE = the overall development goal (or "impact") to which the project is to contribute.)
- (2) วัตถุประสงค์ หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลที่โครงการต้องการให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (PURPOSE = the project purpose, the intended "effect" the Project is to have.)
- (3) ผลผลิต หมายถึง ผลที่คาดหวังให้เกิดขึ้นจากการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ (RESULTS = anticipated "outputs" that are to be obtained through the project.)
- (4) กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมสำคัญที่ต้องกระทำเพื่อให้เกิด ผลงานของโครงการ (ACTIVITIES = the "activities" necessary in order to achieve the project results.) จากการใช้ทรัพยากรโครงการ (Inputs)

2.2 รูปแบบของการประเมินผลโครงการ

รูปแบบของการประเมินผลโครงการมี 3 รูปแบบ ได้แก่

- (1) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) หรือการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการ โดยศึกษากระบวนการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดเพื่อให้เกิดผลงานของโครงการ

Activities =====> Outputs

- (2) การประเมินผลที่ได้รับของโครงการ (Project Evaluation) หรือการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโครงการ โดยศึกษาว่าผลงานของโครงการสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้หรือไม่เพียงใด

Outputs =====> Outcome

- (3) การประเมินผลกระทบของโครงการ (Impact Evaluation) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ผลที่ได้รับต่อเนื่องจากประสิทธิผลของโครงการ โดยศึกษาว่าผลที่ได้รับจากการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถ "เป็นส่วนหนึ่งที่จะไปช่วยสนับสนุน" การบรรลุเป้าประสงค์การพัฒนาได้หรือไม่ เพียงใด

Outcome =====> Impact

2.3 แนวคิดการอนุรักษ์เชิงนิเวศ

โลกทัศน์ความครอบงำโดยมนุษย์ (Anthropocentrism or Human-centered or Dominant Worldview) ให้ความสำคัญต่อมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ครอบครองโลกและสภาพธรรมชาติของโลก ทั้งดิน น้ำ อากาศ รวมทั้งสัตว์และพืชต่างๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีเหลือเฟือเพื่อที่สามารถสนองความต้องการของมนุษย์อย่างไม่จำกัด ด้วยการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์สามารถคิดค้นขึ้นมาเพื่อการใช้และเชื่อว่าสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ มนุษย์จึงมีลักษณะบริโภคนิยมและมองว่ารัฐสามารถบริหารจัดการได้โดยที่ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบรัฐที่เป็นแบบการรวมอำนาจระดับชาติ ในขณะที่ทัศนะเชิงนิเวศเป็นศูนย์กลาง (Eco-centric View) มองภาพแตกต่างกันโดยเน้นว่า สิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบมีคุณค่าในตัวเองและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ มนุษย์มีความต้องการทางวัตถุอย่างเรียบง่าย ในสภาพแวดล้อมที่มีทรัพยากรอย่างจำกัดและหมดสิ้นได้ การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้จึงจะสร้างสมดุลได้และต้องช่วยทำให้เกิดการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมทั้งต้องคำนึงถึงกิจกรรมเพื่อการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสังคมที่มีผลกระทบต่อการทำลายธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มสังคมในพื้นที่ช่วยกันดูแลรักษาโดยเฉพาะจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

โลกทัศน์ความครอบงำโดยมนุษย์	ทัศนะเชิงนิเวศเป็นศูนย์กลาง
<ul style="list-style-type: none"> ● มนุษย์เป็นผู้ครอบครองและครอบงำธรรมชาติ ● ทรัพยากรที่ให้มนุษย์ใช้ ● ความจำเป็นเติบโตทางเศรษฐกิจของสังคม ● ทรัพยากรสำรองมีเหลือเฟือ ● เทคโนโลยีแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้ ● บริโภคนิยม ● ชุมชนแบบรวมอำนาจระดับชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> ● กลมกลืนกับธรรมชาติ ● ส่วนต่างๆ ของธรรมชาติมีคุณค่าในตัวเอง ● มนุษย์มีความต้องการทางวัตถุอย่างเรียบง่าย ● ทรัพยากรมีจำกัด หหมดสิ้นได้ ● เทคโนโลยีที่เหมาะสมจึงจะสร้างสมดุลได้ ● ทรัพยากรที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ● ชุมชนแบบกลุ่มสังคม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) ซึ่งประกอบด้วย หลักการว่า ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Setting) ความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecological Sustainability) และการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) ทั้งด้านกายภาพและด้านวัฒนธรรม โดยที่เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ ไม่ทำความรบกวนต่อพื้นที่ธรรมชาติ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในเชิงลบน้อยที่สุด ตลอดจนช่วยทำให้สวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น

2.4 การจัดเก็บข้อมูล

- (1) ออกแบบเค้าโครงการประเมินผล (ออกแบบเค้าโครงการประเมินผล จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน Input-Output ของทุกโครงการ ออกแบบระบบข้อมูลพื้นฐาน และบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์)
- (2) จัดเก็บข้อมูลภาคสนาม (ดำเนินการสำรวจข้อมูลภาคสนาม จัดทำ Focus Group บุคลากรของหน่วยงาน ผู้ประกอบการ ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์จากบุคลากรของ หน่วยงาน ผู้ประกอบการ ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น และกลุ่มชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง)
- (3) วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จัดการประชุมระดมความคิดเห็น และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล)
- (4) จัดประชุมระดมความคิดเห็น (ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบ)

2.5 ประชากรตัวอย่าง

โครงการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

(1) แบบสอบถาม

- นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติไทยที่เดินทางท่องเที่ยวใน

ประเทศที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีจำนวน 901 คน

- ผู้ประกอบการบริษัทนำเข้าที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 56 คน
- ผู้ประกอบการโรงแรม ภัตตาคาร/ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 33 ราย
- ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในสวนภูมิภาค

โครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

(1) แบบสัมภาษณ์

- จัดเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์จากบุคลากรของหน่วยงาน 200 ตัวอย่าง
- ผู้ประกอบการ 200 ตัวอย่าง
- ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น 200 ตัวอย่าง
- กลุ่มชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง 400 ตัวอย่าง

(2) การประชุม

- จัดทำ Focus Group บุคลากรของหน่วยงาน ผู้ประกอบการ ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น และกลุ่มชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง 22 เขต เขตละ 1 ครั้ง
- ประชุมระดมความคิดเห็นในแต่ละภาค 4 ครั้ง
- ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 1 ครั้ง

- ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล 1 ครั้ง
- ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ 1 ครั้ง

3. สรุปผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

3.1 ผลสำเร็จของแผนงานรณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย "ไทยเที่ยวไทย"

แผนงานรณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย "ไทยเที่ยวไทย" ประสบผลสำเร็จดังนี้

- (1) การเดินทางภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้น
 - (1.1) กรณีผู้เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ การเดินทางภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.3 ระหว่างช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจถึงปี 2540 (85.0%) และหลังปี 2542 ถึงช่วงที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการสำรวจ (86.3%) โดยเฉพาะผู้มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป
- (2) การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศลดลง
 - (2.1) กรณีผู้เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศลดลงประมาณร้อยละ 4.5 ระหว่างปี ก่อนปี 2540 (36.6%) และหลังปี 2542 (32.1%)

- (2.2) กรณีผู้เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเศลดลงประมาณร้อยละ 14.8 ระหว่างปี ก่อนปี 2540 (53.4%) และหลังปี 2542 (38.6%)
- (3) นักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวลำดับรองที่นักท่องเที่ยวไทยนิยมไปเที่ยวหรือบุกเบิกไปเที่ยวเพิ่มขึ้น
- (3.1) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่่านักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวลำดับรองที่นิยมไปหรือบุกเบิกไปเที่ยวในช่วงเวลาจัดโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำให้สามารถขายรายการนำเที่ยวได้ดีกว่ารูปแบบเดิม 55.1
- (4) กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนที่เป็นเจ้าของหรือรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวดำเนินการเพื่อแสดงความตระหนักถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวและการให้การต้อนรับต่อนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- (4.1) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่่า คนในชุมชนสร้างความประทับใจในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว 45.3% การให้บริการและการต้อนรับของคนท้องถิ่น 44.8% ชุมชนมีความสะอาด 32.7% การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 32.7% ชุมชนปราศจากมลภาวะ 24.0%
- (4.2) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่่าคนในชุมชนสร้างความประทับใจในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว 37.5% การให้บริการและการต้อนรับของคนท้องถิ่น 89.3% ชุมชนมีความสะอาด 50.0% การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 83.9%

- (5) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อชุมชนที่เป็นเจ้าของหรือ
รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวดำเนินการเพื่อแสดงการปฏิบัติตน
เป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
อยู่ในระดับปานกลาง
- (5.1) สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม 63.2% สะอาด 42.4%
ยังคงสภาพเดิม 32.6%
- (5.2) ร้านอาหารสะอาด 40.0% บริการดี 38.5 รสชาติดี 35.5%
- (5.3) ที่พักสะอาด 57.3% ปลอดภัย 47.2% บริการดี สะดวก
รวดเร็ว 40.3%
- (5.4) มัคคุเทศก์บริการดี 42.8% แต่งกายสุภาพ 37.1% มีความรู้
ในแหล่งท่องเที่ยวดี 36.6%
- (5.5) ร้านขายของที่ระลึกราคาถูก 32.4% สินค้ามีคุณภาพ
28.3% บริการดี 25.6%
- (5.6) ยานพาหนะในการเดินทางสะอาด 41.2% ปลอดภัย
39.6% บริการสุภาพ 30.3%
- (5.7) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ ความสนุกสนาน
เพลิดเพลินในความสวยงามของธรรมชาติ 69.5% ได้ผ่อนคลาย
จากงานในชีวิตประจำวัน 55.6% ได้รู้ว่าเมืองไทยยังมี
มีที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและน่าสนใจอยู่อีกมาก 54.1% ได้
ความรู้และเห็นคุณค่าธรรมชาติ 46.6% ประหยัดค่าใช้จ่าย
ในการท่องเที่ยว 39.5% ช่วยสร้างงานและกระจายรายได้
ให้กับท้องถิ่น 34.6% สนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรม

สิ้นทางการ 33.4% คุ่มค่าเงินที่จ่ายไป 33.6% ได้ความรู้
และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย 29.3% ความประทับใจ
ในศิลปวัฒนธรรมและการแสดงของไทย 27.9%

3.2 ผลสำเร็จของโครงการจัดรายการนำเที่ยวพิเศษ "ไทยเที่ยวไทย" ปี 2543 ร่วมกับบริษัทนำเที่ยว

โครงการจัดรายการนำเที่ยวพิเศษ "ไทยเที่ยวไทย" ปี 2543 ร่วมกับ
บริษัทนำเที่ยว ประสบผลสำเร็จดังนี้

(1) กลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางค่อนข้างน้อย (Lower Middle Class) และกลุ่มคนไทยที่มีรายได้สูงถึงปานกลางค่อนข้างสูงท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

(1.1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศที่เดินทางไปต่างประเทศ
เปรียบเทียบช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจถึงปี 2540 และหลังปี
2542 ถึงช่วงที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการสำรวจ กรณีผู้เดินทาง
ท่องเที่ยวในประเทศ

รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จาก 21.2% เป็น 19.2%

รายได้ 10,001-20,000 บาท จาก 34.6% เป็น 27.7%

รายได้ 20,001-30,000 บาท 50.3% เป็น 47.8%

รายได้ 30,000 บาท ขึ้นไป 57.8% เป็น 52.0%

(1.2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศที่เดินทางในประเทศ
เปรียบเทียบช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจถึงปี 2540 และหลังปี
2542 ถึงช่วงที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการสำรวจ

รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จาก 78.9% เป็น 80.4%
 รายได้ 10,001-20,000 บาท จาก 88.1% เป็น 89.8%
 รายได้ 20,001-30,000 บาท 91.1% เป็น 88.5%
 รายได้ 30,000 บาท ขึ้นไป 81.3% เป็น 86.3%

- (1.3) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศที่เดินทางไปต่างประเทศ
 เปรียบเทียบช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจถึงปี 2540 และหลังปี
 2542 ถึงช่วงที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการสำรวจ
 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จาก 48.0% เป็น 42.7%
 รายได้ 10,001-20,000 บาท จาก 56.4% เป็น 47.9% รายได้
 20,001-30,000 บาท 48.7% เป็น 28.2%
 รายได้ 30,000 บาท ขึ้นไป 62.7% เป็น 46.4%

(2) ความคิดเห็นต่อผลผลิตของโครงการ

- (2.1) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 100% เห็นด้วยกับการที่การ
 ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดรูปแบบการรวมกลุ่มตาม
 โครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543"
- (2.2) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 55.4% มีความคิดเห็นว่าการ
 จัดรูปแบบการรวมกลุ่มตามโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำ
 ให้สามารถขายรายการนำเที่ยวได้ดีกว่ารูปแบบเดิม
- (2.3) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 55.4% มีความคิดเห็นว่าการ
 จัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำให้มี
 ลูกค้ามากขึ้นกว่าเดิม

- (2.4) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 48.6% มีความคิดเห็นว่าการจัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำให้บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้น
- (2.5) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 66.1% มีความคิดเห็นว่าการจัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทำให้บริษัทมีลูกค้าและกำไรเพิ่มขึ้น
- (2.6) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 76.8% มีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มบริษัทนำเที่ยวในการจัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำให้บริษัทเป็นที่รู้จักมากขึ้น
- (2.7) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 73.2% มีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มบริษัทนำเที่ยวในการจัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ทำให้บริษัทประหยัด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ
- (2.8) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวพึงพอใจกับการรวมกลุ่มบริษัทนำเที่ยวในการจัดรายการนำเที่ยวกับโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" มาก 39.3% ปานกลาง 53.6%
- (2.9) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มตามโครงการ "ไทยเที่ยวไทย 2543" ได้เปิดเส้นทางท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 65.7%
- (2.10) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวด้านสถานที่ท่องเที่ยว สวยงาม 80.4% สะอาด 51.8% ยังคงสภาพเดิม 53.6%

- (2.11) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อ สถานการณ์การท่องเที่ยวด้านร้านอาหารสะอาด 69.6% บริการดี 69.6 รสชาติดี 78.6%
- (2.12) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวด้านที่พักสะอาด 64.3% ปลอดภัย 57.1% บริการดี สะดวก รวดเร็ว 75.0%
- (2.13) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวด้านมัคคุเทศก์บริการดี 83.9% แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะ 51.8% มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวดี 78.6%
- (2.14) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวด้านร้านขายของที่ระลึกราคาถูก 42.9% สินค้ามีคุณภาพ 67.9% บริการดี 50.0%
- (2.15) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวด้านยานพาหนะในการเดินทางสะอาด 62.5% ปลอดภัย 69.6% บริการสุภาพ 60.7%
- (2.16) ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่านักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินในความสวยงามของธรรมชาติ 51.8% ได้ผ่อนคลายจากงานในชีวิตประจำวัน 48.2% ได้รู้ว่าเมืองไทยยังมีที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและน่าสนใจอยู่อีกมาก 67.9% ได้ความรู้และเห็นคุณค่า

ธรรมชาติ 42.9% ประหยัดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว
69.6% ช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่น
75.0% สนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมสันทนาการ
39.3% คุ่มค่าเงินที่จ่ายไป 51.8% ได้ความรู้และเห็น
คุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย 50.0% ความประทับใจใน
ศิลปวัฒนธรรมและการแสดงของไทย 50.0%

3.3 ผลสำเร็จของโครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์เชิงจุดมุ่งหมายระดับโครงการที่กำหนดไว้สำหรับการ
ประเมินผลคือ

(1) คนไทยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงลึกในสื่อต่างๆ ใน
การวางแผนการท่องเที่ยวได้จริง

(1.1) บริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่าโฆษณารณรงค์โดยผ่านสื่อ

ต่างๆ เพื่อให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศของ การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งหมดโดยภาพรวมส่งผลให้

- นักท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลจากสื่อโฆษณาไปท่องเที่ยวได้
44.6%

- สื่อโฆษณาสามารถกระตุ้นให้คนท่องเที่ยวมากขึ้น 82.1%

- สื่อที่ใช้โฆษณาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย 33.9%

- มีสถานที่ท่องเที่ยวลำดับรองเพิ่มมากขึ้น 33.9%

(1.2) บริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่าโฆษณารณรงค์โดยผ่านสื่อ
ต่างๆ เพื่อให้คนไทยท่องเที่ยวภายในประเทศของ การ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งหมดโดยภาพรวม ส่งผลให้การกระจายรายได้และการสร้างงานไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 96.4%

- ชุมชนมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวมากขึ้น 62.5%
- ชุมชนให้บริการต่อนักท่องเที่ยวดีขึ้น 44.4%

(2) ความคิดเห็นต่อผลผลิตของโครงการ

- (2.1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศมีความคิดเห็นว่า รายการทางโทรทัศน์ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทาง ท่องเที่ยวในประเทศ ควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 50.8% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 36.3% รูปแบบการจัดรายการ 35.2% ความถี่ของการออกอากาศ 29.1% สถานีที่ออกอากาศ 21.8% และผู้ดำเนินรายการ 13.3%
- (2.2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศมีความคิดเห็นว่า รายการทางโทรทัศน์ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 33.1% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 37.1% รูปแบบการจัดรายการ 29.5% ความถี่ของการออกอากาศ 27.0% สถานีที่ออกอากาศ 12.9% และผู้ดำเนินรายการ 8.6%
- (2.3) บริษัทนำเที่ยวมีความคิดเห็นว่ารายการทางโทรทัศน์ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 44.6% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 42.9%

- รูปแบบการจัดรายการ 21.4% ความถี่ของการออกอากาศ 44.6% สถานีที่ออกอากาศ 19.6% และผู้ดำเนินรายการ 7.1%
- (2.4) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศมีความคิดเห็นว่ารายการทางวิทยุที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 42.1% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 34.3% รูปแบบการจัดรายการ 27.5% ความถี่ของการออกอากาศ 23.2% สถานีที่ออกอากาศ 25.5% ผู้ดำเนินรายการ 10.5%
- (2.5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศมีความคิดเห็นว่ารายการทางวิทยุที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 26.6% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 33.3% รูปแบบการจัดรายการ 19.4% ความถี่ของการออกอากาศ 25.7% สถานีที่ออกอากาศ 23.8% ผู้ดำเนินรายการ 10.3%
- (2.6) บริษัทท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่ารายการทางวิทยุที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศควรปรับปรุงในเรื่องวันและเวลาที่ออกอากาศ 25.0% เนื้อหาของสื่อโฆษณา 37.5% รูปแบบการจัดรายการ 28.6% ความถี่ของการออกอากาศ 26.8% สถานีที่ออกอากาศ 32.4% ผู้ดำเนินรายการ 12.5%
- (2.7) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศมีความคิดเห็นว่าโฆษณาทางสิ่งพิมพ์ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศควรปรับปรุงในเรื่องการจัดรูปแบบของโฆษณา 48.6%

ข้อความของโฆษณา 33.5% หนังสือพิมพ์ที่ลงโฆษณา 28.9%
 ความสำเร็จของการลงโฆษณา 33.5%

(2.8) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศมีความคิดเห็นว่
 โฆษณาทางสื่อพิมพ์ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวใน
 ประเทศควรปรับปรุงในเรื่องการจัดรูปแบบของการโฆษณา
 36.7% ข้อความของโฆษณา 30.8% หนังสือพิมพ์ที่ลงโฆษณา
 28.5% ความสำเร็จของการลงโฆษณา 21.1%

(2.9) บริษัทท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่โฆษณาทางสื่อพิมพ์ที่รณรงค์
 ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศควรปรับปรุงในเรื่องการ
 จัดรูปแบบของการโฆษณา 45.2% ข้อความของโฆษณา
 41.1% หนังสือพิมพ์ที่ลงโฆษณา 41.1% ความสำเร็จของการลง
 โฆษณา 41.1%

3.4 ผลสำเร็จของโครงการจัดแสดง แสง เสียง ชุด "ราตรีแห่ง วัดอรุณ"

วัตถุประสงค์เชิงจุดมุ่งหมายระดับโครงการที่กำหนดไว้สำหรับการ
 ประเมินผล คือ

(1) นักท่องเที่ยวมีความประทับใจต่อการดำเนินงานของโครงการ

(1.1) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ 80.9% และ 80.3%
 ตามลำดับมีความคิดเห็นว่การใช้เวลา 15 นาทีในการแสดง
 แสงเสียงมีความเหมาะสม

(1.2) ความประทับใจต่อบริการห้องเรือของโรงแรมและบริษัทที่
จัดทำเที่ยว

- นักท่องเที่ยวชาวไทย มาก 43.6% ปานกลาง 50.0%
น้อย 6.4%
- ชาวต่างประเทศ มาก 69.7% ปานกลาง 28.9%
น้อย 1.3%

(1.3) ความประทับใจต่อบริการของบริษัทนำเที่ยวที่พามาชม
การแสดง

- นักท่องเที่ยวชาวไทย มาก 30.9% ปานกลาง 61.2%
น้อย 8.0%
- ชาวต่างประเทศ มาก 53.9% ปานกลาง 43.4%
น้อย 2.6%

(1.4) ความประทับใจต่อราคาบัตรล่องเรือที่มีความเหมาะสม

- นักท่องเที่ยวชาวไทย มาก 25.0% ปานกลาง 71.3%
น้อย 3.7%
- ชาวต่างประเทศ มาก 39.5% ปานกลาง 59.2%
น้อย 1.3%

(1.5) ความประทับใจต่อบรรยากาศของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา)

- นักท่องเที่ยวชาวไทย มาก 54.8% ปานกลาง 40.4%
น้อย 4.8%
- ชาวต่างประเทศ มาก 78.9% ปานกลาง 21.1%
น้อย 0.0%

(1.6) ความประทับใจต่อการได้ทราบที่มาของวัดอรุณ

- นักท่องเที่ยวชาวไทย มาก 42.0% ปานกลาง 46.3%
น้อย 11.7%
- ชาวต่างประเทศ มาก 72.4% ปานกลาง 26.3%
น้อย 1.3%

(1.7) ถ้านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศกลุ่มเป้าหมาย
รับรู้สารสนเทศจากแผนที่ท่องเที่ยวในเขตเกาะรัตนโกสินทร์
จะไปเที่ยวสถานที่นี้ 59.0% และ 38.2% ตามลำดับ(1.8) ถ้านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศกลุ่มเป้าหมาย
รับรู้สารสนเทศจากแผ่นพับนำชมพิพิธภัณฑ์ปืนใหญ่
กลางแจ้งหน้ากระทรวงกลาโหม จะไปเที่ยวสถานที่นี้ 57.4%
และ 32.9% ตามลำดับ

(2) ความคิดเห็นต่อผลผลิตของโครงการ

(2.1) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศกลุ่มเป้าหมายรับรู้
สารสนเทศจากการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมแสงเสียงชุด
"ราตรีแห่งวัดอรุณ"

- อินเทอร์เน็ต 34.0% และ 56.6% ตามลำดับ
- โทรทัศน์ 25.5% และ 7.9% ตามลำดับ
- โรงแรมที่พักอยู่ 6.9% และ 23.7% ตามลำดับ

(2.2) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศกลุ่มเป้าหมายรับรู้
สารสนเทศจากแผนที่ท่องเที่ยวในเขตเกาะรัตนโกสินทร์

- ได้รับแผนที่ 39.4% และ 76.3% ตามลำดับ

- ไม่ได้รับแผนที่ 60.6% และ 23.7% ตามลำดับ

(2.3) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศกลุ่มเป้าหมายรับรู้สารสนเทศจากแผ่นพับนำชมพิพิธภัณฑ์ปืนใหญ่กลางแจ้งหน้ากระทรวงกลาโหม

- ได้รับแผ่นพับ 8.5% และ 11.7% ตามลำดับ
- ไม่ได้รับแผ่นพับ 91.5% และ 88.2% ตามลำดับ

3.5 สรุปข้อคิดเห็นของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาค

(1) แผนงานรณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ "ไทยเที่ยวไทย"

แผนงานนี้มีส่วนที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศลดลงได้บ้างเล็กน้อย ประกอบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางออกนอกประเทศลดลง แต่แผนงานนี้ช่วยให้มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แผนงานนี้ยังช่วยให้กระแสการหมุนเวียนใช้จ่ายเงินในระบบเศรษฐกิจอันเกิดจากการใช้เงินโดยตรงของนักท่องเที่ยวไทยและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวประสบผลเป็นอย่างดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น และส่วนที่กระตุ้นเป็นอย่างมากคือการรณรงค์ต่างๆ และกระแสสังคมที่กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้คนไทยเที่ยวเมืองไทย ยิ่งไปกว่านั้น แผนงานนี้ยังช่วยให้อัตราการกระจายรายได้และการสร้างงานไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ

แหล่งท่องเที่ยวระดับรองนั้น ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี มีการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาค บริษัทนำเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบล กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สาธารณสุขจังหวัด องค์การพัฒนาเอกชน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวระดับรองมีเพิ่มมากขึ้นส่วนมากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน แผนงานนี้สามารถช่วยให้กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนเป็นเจ้าของ หรือรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวดำเนินการเพื่อแสดงความตระหนักถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวและการต้อนรับต่อนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาค ร่วมกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และกรมการพัฒนาชุมชนไปให้ความรู้ด้านต่างๆ กับชาวบ้านเกี่ยวกับการทำของที่ระลึก การต้อนรับ และความสะอาดของพื้นที่ ชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเนื่องจากรายได้ส่วนหนึ่งของชาวบ้านมาจากการท่องเที่ยว

(2) โครงการจัดรายการนำเที่ยวพิเศษ "ไทยเที่ยวไทย" ปี 2543 ร่วมกับบริษัทนำเที่ยว

ในประเด็นความสำเร็จของโครงการในด้านการช่วยให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางค่อนข้างน้อยและกลุ่มคนไทยที่มีรายได้สูงถึงปานกลางค่อนข้างสูงเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นนั้น ปรากฏว่าในกลุ่มแรกยังมีการเดินทางน้อยเนื่องจากภาวะทางการเงิน แต่ในกลุ่มที่สองมีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากกระแสสังคมเป็นตัวกระตุ้น นอกจากนี้ โครงการนี้ยังช่วยให้บริษัทนำเที่ยวที่รวมกลุ่มเป็นสมาชิก

Consortium เปิด เส้นทางใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีการประสานความร่วมมือกับ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาคในการสำรวจเส้นทาง และการจัดรายการทัวร์ ในขณะเดียวกัน โครงการนี้ได้ช่วยให้โรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก มีมาตรฐานของคุณภาพการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยทาง สำนักงานการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาคได้ประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวง อุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน สมาคม โรงแรม สาธารณสุขจังหวัด ในการดูแลมาตรฐาน ความสะอาด และความ ปลอดภัย

(3) โครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์

โครงการนี้ประสบความสำเร็จในด้านที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยโครงการนี้เป็นการสร้างจิตสำนึกและสร้างกระแสสังคมในการท่องเที่ยวภายในประเทศ อย่างไรก็ตามคนไทยกลุ่มเป้าหมายใช้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงลึกในสื่อต่างๆ ในการวางแผนท่องเที่ยวได้จริงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยยังไม่มีความนิยมในการวางแผนท่องเที่ยวล่วงหน้า แต่มีความพยายามในการเริ่มหาข้อมูลทางการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ โครงการนี้ช่วยให้คนไทยกลุ่มเป้าหมายได้ความรู้จากสื่อในการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศแทนการตัดสินใจท่องเที่ยวต่างประเทศได้บ้าง และสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี คือโทรทัศน์ รองลงมาคือ นิตยสาร และสิ่งพิมพ์ กระนั้นก็ตาม โครงการนี้ช่วยให้รายการของสื่อที่มีเนื้อหา และระยะเวลาในการลงสื่อเอื้อต่อการวางแผนการท่องเที่ยวของกลุ่มเป้าหมายที่ ตรงกับฤดูกาลท่องเที่ยวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากสื่อต่างๆ มักจะนำเสนอ

ในช่วงที่กระตุ้นกับเทศกาลต่างๆ เกินไป หรือบางครั้งออกสื่อที่นั้ล้เทศกาล

3.6 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) รัฐบาลควรส่งเสริมให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการสนับสนุนการรวมกลุ่มของบริษัทนำเที่ยวในลักษณะ Consortium ต่อไป เนื่องจากส่งผลให้มีการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น แต่การสนับสนุนนี้จะต้องทำให้บริษัทนำเที่ยวสามารถคิดค่าใช้จ่ายต่อวันในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศถูกกว่าหรือไม่แตกต่างกับค่าใช้จ่ายในต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- (2) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และบริษัทนำเที่ยว กับบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งในการรณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น
- (3) รัฐบาลควรสนับสนุนให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้สื่อโทรทัศน์ในการส่งเสริมรายการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความนิยมเอียงที่จะรับสื่อโฆษณาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากทางโทรทัศน์มากกว่าทางวิทยุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรช่วยในด้านการประชาสัมพันธ์ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างกลุ่มบริษัทนำเที่ยวให้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรช่วยสนับสนุนให้การรวมกลุ่มของบริษัทนำเที่ยว ในลักษณะ Consortium ที่มีทิศทางชัดเจนโดยจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ของกลุ่ม Consortium ระยะยาว 5 ปี
2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์และโฆษณา โดยเฉพาะช่วงเวลา 18.00-21.00 ในวันธรรมดา และช่วงเวลา 09.00-12.00 ในวันหยุด รวมทั้งควรส่งเสริมผ่านสื่อรายการบ้านเลขที่ 5 ในช่วงเวลาเช้า รวมทั้งสโปตคอนเสิร์ต เวทีไทยและเวทีทองให้มากขึ้น ซึ่งเป็นรายการที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากติดตามชมเป็นประจำ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรแสวงหาความร่วมมือจากรายการต่างๆที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านทางสื่อโทรทัศน์ต่างๆ รวมทั้ง UBC ด้วย
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรทบทวนรายการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โดยจัดรายการเฉพาะช่วงเวลา 06.00-09.00 น.ในวันธรรมดา และช่วงเวลา 09.00-12.00 น.ในวันหยุด ซึ่งเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากฟังรายการวิทยุเป็นประจำ และไม่จัดรายการวิทยุอื่นๆ นอกเหนือไปจากเวลาดังที่กล่าวไว้เนื่องจากมีผู้ฟังน้อยมาก นอกจากนี้ ควรแสวงหาความร่วมมือจากสถานีวิทยุ FM. ๑๐๐ MHz เป็นสถานีหลักโดยเฉพาะในช่วงเวลา 05.00-10.00 น. ซึ่งมีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก (รายการเที่ยวทั่ววันเดียวกับ

เผ่าทอง ทองเจือ เป็นรายการวิทยุที่มีนักท่องเที่ยวฟังมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายการอื่นๆ ที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการออกอากาศทางสถานีวิทยุต่างๆ)

4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรแสวงหาความร่วมมือจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ โดยเฉพาะนิตยสารท่องเที่ยวต่างๆ และนิตยสารอื่นๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์อื่นๆ นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
5. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรจัดปรับในด้านเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านสื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ให้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นด้วย การเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทยทางโทรทัศน์ในลักษณะที่จูงใจให้คนไทยท่องเที่ยวในเมืองไทยเพิ่มขึ้นควรจัดเป็นรายการสารคดีและรายการเกมส์โชว์ รายการควรมีเฉพาะเนื้อหาของการท่องเที่ยวทั้งที่จัดเป็นรายการเฉพาะและที่แทรกในรายการอื่น และควรเน้นเนื้อหาเพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าการโฆษณา ส่วนรายการทางวิทยุของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ควรปรับปรุงในเรื่องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านรายการให้เป็นที่รู้จัก ควรมีการบอกราคาค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทั้งค่ารถทัวร์ รถไฟ และเครื่องบิน และควรมีการขยายเครือข่ายรายการสู่ต่างจังหวัด นอกจากนี้ โฆษณาทางสิ่งพิมพ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่รณรงค์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ควรปรับปรุงในเรื่องรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักควรมีการแนะนำเพิ่มเติม

- ควรลงในสิ่งพิมพ์ที่คนนิยมอ่านและควรมีรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวประกอบ
6. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรผลิตสื่อเฉพาะให้ทันต่อฤดูกาล การท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศในแต่ละภูมิภาค
 7. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรจัดให้ความรู้แก่มัคคุเทศก์ในแต่ละภูมิภาคอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 8. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรจัดให้มีการสร้างเสริมองค์ความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในสถานที่ที่ได้รับการพัฒนาโดยโครงการในแผนงานตามมาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.) ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล
 9. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรจัดการแสดงแสงเสียงในช่วงเวลา 20.00 น. และ 21.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจมากขึ้นหากราคาบัตรล่องเรือมีราคาถูกลง
 10. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรทบทวนนโยบายเผยแพร่สารสนเทศจากแผนที่ท่องเที่ยวในเขตเกาะรัตนโกสินทร์ที่มุ่งเฉพาะ

ชาวต่างประเทศมาเป็นส่งเสริมให้คนไทยสนใจการท่องเที่ยวในเขต
เกาะรัตนโกสินทร์ด้วย

4. สรุปผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยว

ในการประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลดำเนินกิจกรรม/ โครงการ
ภายใต้งบประมาณที่ ททท. ได้รับการจัดสรรงบประมาณได้ 2 แผนงาน รวม 81
โครงการ ดังนี้

1. แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พ.ศ. 2537-2544
จำนวน 41 โครงการ
2. แผนงานเงินกู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ระยะที่ 2
(Overseas Economic Cooperation Fund , Japan : OECF ซึ่ง
ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น Japan Bank of International
Cooperation : JBIC) จำนวน 40 โครงการ

4.1 สรุปผลการประเมินผลรายโครงการ : จำแนกประเภท

จากข้อมูลการดำเนินกิจกรรม/โครงการภายใต้ 2 แผนงาน จำนวน 81
โครงการข้างต้น สามารถจำแนกประเภทของการดำเนินกิจกรรม/ โครงการ
ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เน้นธรรมชาติ แหล่งความรู้ และวัฒนธรรม
ชุมชน และกลุ่มที่ 2 เน้นการคมนาคม (เช่น สร้างถนน/สร้างท่าเทียบเรือ)
สิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น ลานจอดรถ/ห้องอาบน้ำ/สุขา/ศาลาพักผ่อน/
ทางเดินเท้า/ระบบไฟฟ้า/ระบบประปา) และกิจกรรมเสริม(เช่น ปรับปรุง

อาคารเดิม/ซ่อมถนน/ปรับปรุงทางระบายน้ำ/เชื่อมกันตลิ่ง/ป้ายสื่อ
ความหมาย)

ทั้งนี้สามารถสรุปผลการประเมินในกลุ่มต่างๆ ตามประเด็นที่สำคัญได้
ดังนี้

- (1) ประสิทธิภาพของสิ่งก่อสร้าง (เพียงสิ้นเดือนมีนาคม 2546) โครงการ
ที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 80.5 และโครงการ) ที่ใช้เงินกู้
OECF ร้อยละ 90.0 ดำเนินการแล้วเสร็จและมีการดำเนินงานใน
การใช้ประโยชน์และหรือการบำรุงรักษา นอกเหนือไปจากนี้ เป็น
โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จแต่ยังไม่มีการเตรียมการเพื่อใช้
ประโยชน์และ/หรือการบำรุงรักษา รวม 2 โครงการ ได้แก่ โครงการ
พัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน โครงการ
พัฒนาด่านช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี และโครงการที่ดำเนินการแล้ว
เสร็จ แต่ต้องแก้ไขคุณภาพของงานก่อสร้าง รวม 3 โครงการ ได้แก่
โครงการแสงเสียงถาวรวัดพระศรีสรรเพชญ์ จ.อยุธยา โครงการ
พัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว จ.แม่ฮ่องสอน (ทุ่งดอกบัวตองดอยแม่ฮูคอง)
โครงการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายและน่านและโครงการ
ที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ รวม 5 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนา
เขาสามมุขระยะที่ 2 จ.ชลบุรี โครงการบ่อน้ำร้อนสวนสาธารณะ
รักษะวาริน จ.ระนอง และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ได้แก่
โครงการพัฒนาและจัดระเบียบไร่แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย โครงการ
สร้างศูนย์ศึกษาวิจัยศิลปกรรมวัฒนธรรมและประเพณีแห่ง

อันดามัน จ.พังงา และโครงการปรับปรุงบริเวณริมคลอง แม่ข่า จ.เชียงใหม่ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นโครงการกลุ่มที่ 2

- (2) คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ร้อยละ 63.4 และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 90.0 ไม่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติโครงการ กลุ่มที่ 1 ช่วยเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติมากกว่า โครงการกลุ่มที่ 2
- (3) รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 39.0 และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 25.0 เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน ในขณะที่โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 43.9 และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 62.5 ไม่เกี่ยวข้องกับรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน โครงการกลุ่มที่ 1 มีสัดส่วนในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนมากกว่ากลุ่มที่ 2
- (4) ชยะในแหล่งท่องเที่ยว โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ร้อยละ 39.0 มีชยะเพิ่มมากขึ้น และร้อยละ 41.5 มีชยะเท่าเดิม ในขณะที่โครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 20.0 มีชยะเพิ่มมากขึ้น และร้อยละ 42.5 มีชยะเท่าเดิม โครงการกลุ่มที่ 2 มีสัดส่วนในการเพิ่มชยะในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ 1
- (5) มลพิษของแหล่งท่องเที่ยว โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ร้อยละ 48.8 มีมลพิษเพิ่มมากขึ้น และร้อยละ 31.7 มีมลพิษเท่าเดิม ในขณะที่โครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 7.5 มีมลพิษเพิ่มมากขึ้น และร้อยละ 65.0 มีมลพิษเท่าเดิม โครงการกลุ่มที่ 2 ที่ใช้

- งบประมาณแผ่นดินมีสัดส่วนในการเพิ่มมลพิษในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ 1
- (6) ความไม่เข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 87.8 ไม่มีความไม่เข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ทุกโครงการไม่มีความไม่เข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน
- (7) ความไม่เข้าใจระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานที่จัดทำโครงการ โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 56.1 ไม่มีความไม่เข้าใจระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานที่จัดทำโครงการ และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 80.0 ไม่มีความไม่เข้าใจระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานที่จัดทำโครงการ โดยที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
- (8) การใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาผลผลิตจากโครงการ โครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินร้อยละ 81.8 และโครงการที่ใช้เงินกู้ OECF ร้อยละ 90.0 มีแผนการใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาผลผลิตจากโครงการ นอกเหนือไปจากนี้ เป็นโครงการที่บางส่วนยังไม่ได้จัดทำ/ไม่มีแผนการใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษา และบางส่วนกำลังดำเนินการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการกลุ่มที่ 2

4.2 ผลสรุปการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2537-2544) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้แทนหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการจำนวน 57 คน ผู้แทนหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับโครงการจำนวน 88 คน ผู้ประกอบการเอกชนจำนวน 83 คน และผู้นำชุมชนประชาชน และนักท่องเที่ยวจำนวน 716 คน มีดังนี้

- ความรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการในขั้นตอนต่างๆ พบว่า ผู้ที่มีส่วนรับรู้และเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเป็นผู้ดำเนินโครงการร้อยละ 84.2 และผู้เกี่ยวข้องกับโครงการร้อยละ 58.0 ส่วนผู้ประกอบการเอกชนไม่ทราบเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพราะไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการถึงร้อยละ 73.5 เช่นเดียวกับผู้นำชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่ไม่ทราบเรื่องนี้ถึงร้อยละ 91.8 ในทำนองเดียวกันกับความรับรู้เกี่ยวกับการให้บริการความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวภายหลังโครงการซึ่งผู้ดำเนินโครงการทราบว่ามีการให้บริการความรู้แก่นักท่องเที่ยวร้อยละ 61.4 ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการทราบเรื่องนี้ ร้อยละ 76.1 ส่วนผู้ประกอบการเอกชนทราบเรื่องนี้ร้อยละ 50.6 และผู้นำชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวทราบเรื่องนี้เพียงร้อยละ 37.6 โดยโครงการมีผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการให้บริการความรู้ในรูปแบบของป้ายแนะนำ บอร์ดนิทรรศการ เจ้าหน้าที่อุทยานฯ และเอกสารแผ่นพับ

- ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมชุมชน เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในโครงการที่มีลักษณะเด่นด้านวัฒนธรรมชุมชนพบว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมในปัจจุบันกับก่อนโครงการได้ประมาณร้อยละ 70 เนื่องจากโครงการ

ส่วนใหญ่เน้นการก่อสร้างและปรับสภาพภูมิทัศน์จึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นยังพบว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดที่เป็นผู้ประกอบการเอกชนไม่สามารถให้ข้อมูลในการเปรียบเทียบลักษณะเด่นด้านวัฒนธรรมชุมชนได้ สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอื่นให้ข้อมูลเปรียบเทียบว่าลักษณะเด่นด้านวัฒนธรรมชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวยังคงมีลักษณะเท่าเดิม

- ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งความรู้/ความรู้ เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในโครงการที่มีลักษณะเด่นด้านแหล่งความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากสามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นด้านแหล่งความรู้ในปัจจุบันกับก่อนโครงการได้และมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันลักษณะเด่นเรื่องประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่มีมากขึ้นภายหลังจากโครงการมากกว่าร้อยละ 70 และข้อมูลด้านทัศนศึกษามีมากขึ้นภายหลังจากโครงการมากกว่า ร้อยละ 40

- ผลการศึกษาลักษณะเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ เมื่อเลือกเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในโครงการที่มีลักษณะเด่นธรรมชาติพบว่ากลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวไม่สามารถเปรียบเทียบลักษณะเด่นทางด้านธรรมชาติในปัจจุบันกับก่อนโครงการได้ถึงร้อยละ 64.0 และผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ดำเนินโครงการมีความคิดเห็นวก่อนและหลังโครงการลักษณะเด่นด้านธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 66.7 ส่วนผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ และกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนมากกว่าร้อยละ 50 มีความคิดเห็นตรงกันว่าการเปลี่ยนแปลงเรื่องพื้นที่ร่มเงาของต้นไม้ ความสอดคล้องกลมกลืนกับสถานที่ และความเป็นระเบียบ/จัดเป็นสัดส่วนมีมากขึ้น

- ผลการศึกษาเรื่องลักษณะเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำ ป่าไม้ พรรณพืช จำนวนสัตว์บก/น้ำ ดิน ชายหาด และป่าชายเลน พบว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นยังคงสภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากโครงการ

4.3 สรุปผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ "การกำหนดนโยบายของแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต"

นโยบายเชิงรุก (โอกาส+จุดแข็ง)

* ขยายงานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพไปสู่ระดับสากลในเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม เชิงประวัติศาสตร์เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพและกีฬา ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มสนใจ และตลาดกลุ่ม ท่องเที่ยวเดิม รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน โดย

- ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและภูมิภาค ให้เอื้อต่อนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มและเอื้อต่อกันและรองรับแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ที่หลากหลาย

- สร้างเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายการคมนาคมในระดับจังหวัดและภูมิภาครวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน ให้เชื่อมต่อทางท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก
- สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ด้านภาพลักษณ์ของประเทศให้กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่บริการด้านท่องเที่ยวใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง

นโยบายปรับปรุง (โอกาส+จุดอ่อน)

- * ปรับปรุงการวางทิศทางและการวางแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย
 - สนับสนุนการวางทิศทางและการวางแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สัมพันธ์กับแผนการบำรุงรักษาและแผนการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ที่มีการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เน้นการท่องเที่ยวแบบองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
 - ส่งเสริมให้ธุรกิจการท่องเที่ยวจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้เอื้อกันระหว่างเครือข่ายให้เหมาะสมกับฤดูกาล
- * ปรับปรุงการนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดย
 - ส่งเสริมการนำวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เป็นจุดเด่นมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว

- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพจากสิ่งก่อสร้างของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- เสริมสร้างเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
- สนับสนุนหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ให้ควบคุมและจัดระเบียบผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

✳️ ปรับปรุงศักยภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดย

- เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกที่ดีในด้านการมีส่วนร่วมในภารกิจร่วมกันบูรณาการความเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ร่วมกัน การวางแผน การจัดทำ กิจกรรม การติดตาม และ ประเมินผลเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ครบวงจร
- เสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี

นโยบายคงสภาพ (ภัยอุปสรรค+จุดแข็ง)

✳️ รักษาระดับจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดลงในพื้นที่ที่มีชาวสถานการณ์ด้าน

ความปลอดภัยโดย

- ส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความปลอดภัย

※ คงสภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งการท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่สามารถควบคุมผลกระทบในเชิงลบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย

- ควบคุมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิมให้คงสภาพไว้และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพเพื่ออนุรักษ์และพัฒนา
- ควบคุมจริยธรรมของผู้มีอิทธิพลและผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

นโยบายตัดทอน/ทบทวน (ภัยอุปสรรค+จุดอ่อน)

※ ทบทวนการแบ่งโซนการใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดย

- เร่งรัดการวางผังเมืองในแต่ละจังหวัดให้เกิดความชัดเจนในการควบคุมและป้องกันปัญหาการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในอนาคต
- เร่งรัดการวางผังตำบลในแต่ละจังหวัดให้เกิดความชัดเจนในการควบคุมและป้องกันปัญหาการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในอนาคต

※ ทบทวนกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการใช้แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทั้งในระดับผลลัพธ์และผลกระทบ โดย

- ศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยหรือไม่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงให้เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- เฝ้าระวังมาตรการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.4 สรุปผลการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2537-2544 กับการตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล

4.4.1 การตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เจ็ด พ.ศ.2535-2539 และนโยบายของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา

ผลจากการประเมินผลโครงการโดยการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้ง 4 ภาค พบว่า การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. พ.ศ.2537-2544 สามารถตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เจ็ด และนโยบายของรัฐบาลคุณนายบรรหาร ศิลปอาชา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้เพียงบางประเด็น และมีหลายประเด็นที่ยังไม่สามารถตอบสนองได้ดังนี้

- (1) การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. สามารถตอบสนองต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการด้าน

สาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยมุ่งการใช้ประโยชน์ในระยะยาว และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ

- โครงการส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการสำหรับนักท่องเที่ยว และหลายโครงการได้สร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น
- (2) การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. ยังไม่สามารถตอบสนองการสนับสนุนองค์กรของรัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบูรณะจัดการทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ กล่าวคือ
- หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ยังขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะยังไม่มีแผนแบบบูรณาการที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีขีดความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ
 - ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว

- หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการลงทุนทางการท่องเที่ยวยังขาดการประสานงานที่ชัดเจน

(3) การตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลยุคนายบรรหาร ศิลปอาชา

- การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. สามารถตอบสนองในส่วนของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ โดยทำให้จำนวนแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนามีมากขึ้น และทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นได้
- ในขณะเดียวกัน การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. ยังไม่สามารถตอบสนองในส่วนของงานอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการดำเนินของโครงการส่วนใหญ่เน้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ มากกว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น ธรรมชาติ แหล่งความรู้ และวัฒนธรรมโดยตรง

4.4.2 การตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่แปด พ.ศ.2540-2544 และนโยบายของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่สอง)

ผลจากการประเมินผลโครงการโดยการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและการ

ประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้ง 4 ภาค พบว่าการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. พ.ศ.2537-2544 สามารถตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่แปด และนโยบายของรัฐบาลยุคนายชวน หลีกภัย (สมัยที่สอง) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังนี้

- (1) การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวกระเป๋ ฟังงา ภูเก็ต และทะเลโดยรอบเกาะสมุย กล่าวคือ
 - การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของททท. ในภาคใต้โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ฟังงา ภูเก็ต และทะเลโดยรอบเกาะสมุยนั้น ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เน้นด้านการคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการพื้นฐานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อการฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- (2) ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในด้านการส่งเสริมให้ประชาชน องค์กร ชุมชน และองค์กรเอกชนต่างๆ มีส่วนร่วม/บทบาทในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่าการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ ททท. ยังไม่สามารถตอบสนองแผนพัฒนาฯ ประเด็นนี้ได้ กล่าวคือ
 - หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

ยังขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และ ประชาชนขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะยังไม่มีแผนแบบบูรณาการที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีขีดความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ
- ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมดูแลและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว

(3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยวให้มีเพียงพอ พบว่าการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของททท. สามารถตอบสนองแผนพัฒนาฯ ประเด็นนี้ได้ กล่าวคือ

- การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของททท. ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นได้

สรุปผลการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2537-2544 ในภาพรวมพบว่าโครงการส่วนใหญ่ยังเน้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ มากกว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ แหล่งความรู้ และวัฒนธรรมโดยตรง กล่าวคือ การให้ความสำคัญในการลดผลกระทบที่จะสร้างความรบกวน

ต่อพื้นที่ธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังมีไม่มาก การพัฒนาที่สร้างผลกระทบเชิงลบที่น้อยที่สุดทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการช่วยทำให้สวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นดีขึ้นยังไม่ได้รับการตระหนักถึงและปฏิบัติมากนัก

4.5 ข้อเสนอแนะจากการประเมินผล

นอกเหนือไปจากแนวทางที่กำหนดไว้ในข้อ 4.3 คณะประเมินผลมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเฉพาะแก่สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งสำนักงบประมาณดังต่อไปนี้

* สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) ซึ่งมารับภารกิจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีบทบาท ดังนี้

- (1) จัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาวเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงผลลัพธ์ในการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวและผลกระทบที่มีต่อรายได้ด้านการท่องเที่ยว พร้อมไปกับการมองมิติทางการบริหารโดยเฉพาะความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาทั้งสิ่งก่อสร้างและสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มิติทางสังคมวัฒนธรรม

- โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่การออกแบบโครงการ และมีติ
ทางการศึกษาเรียนรู้บนเรียนทางประวัติศาสตร์
- (2) บูรณาการแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกันกับ
หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง
ในระดับจังหวัดและระดับภาค
 - (3) จัดทำโครงการตามแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดย
คำนึงถึงผลกระทบในเชิงลบต่อวัฒนธรรมชุมชน และให้ความสำคัญต่อ
การนำวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนมาผสมผสานในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมทั้งป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจาก
ความไม่เข้าใจระหว่างหน่วยงานที่จัดทำโครงการกับชาวบ้านในชุมชน
ตลอดจนเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการจัด
ระเบียบร่วมกัน
 - (4) ออกแบบอาคารโดยคำนึงถึงลักษณะภูมิอากาศของท้องถิ่น และความ
เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์จริงที่สอดคล้องกับลักษณะของสถานที่
แหล่งท่องเที่ยว
 - (5) ควบคุมการดำเนินงานและการใช้ประโยชน์ตามข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกัน
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการของบประมาณเพื่อดำเนินการตาม
โครงการ โดยเฉพาะการติดตามผลการปฏิบัติงานของโครงการ
(Monitoring)
 - (6) กำหนดมาตรการและเงื่อนไขป้องกันการนำสถานที่ที่ก่อสร้างแล้วไป
ให้ธุรกิจเอกชนเช่าช่วงโดยได้ผลตอบแทนในราคาที่ไม่เหมาะสมกับ
ค่าลงทุนจากงบประมาณแผ่นดินและเงินกู้จากต่างประเทศในการ

ก่อสร้างสถานที่นั้น และให้ส่งผลตอบแทนส่วนหนึ่งคืนคลังเพื่อนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นต่อไป

- (7) จัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และความตระหนักต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรประชาชนทั้งด้านแนวคิด แนวทางการพัฒนาที่พิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางน้ำ

✽ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีบทบาทดังนี้

- (1) เสริมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาในช่วงปี 2537-2544 ให้เกิดประสิทธิผลด้านการตลาดมากขึ้น โดยจัดทำเครือข่ายหน่วยงานต่างๆ ในด้านข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเพียงพอ และจัดบริการความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้นไปจากเดิม ทั้งโครงการด้านความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมชุมชน และด้านแหล่งความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งจัดทำกิจกรรมเสริมในด้านการนำเที่ยว (เช่น กิจกรรมสนับสนุนให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรืออาสาสมัครโดยเยาวชนในท้องถิ่น เป็นต้น)
- (2) ประสานความร่วมมือของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว รวมทั้งคุณภาพการให้บริการของชุมชน

- (3) จัดทำการประเมินผลด้านการตลาดของโครงการต่างๆ ภายใต้แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

* สำนักงบประมาณ

สำนักงบประมาณ ควรมีบทบาทดังนี้

- (1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเรียงตามลำดับความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
- (2) ทบทวนหลักการเกี่ยวกับลักษณะของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณ โดยกำหนดลักษณะของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท ดังนี้
 - ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรจะใช้งบประมาณที่เป็นเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง
 - ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรจะให้งบประมาณแผ่นดินผ่านสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรจะให้งบประมาณแผ่นดินผ่านสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ไปยังหน่วยงานที่เป็นราชการภูมิภาคหรือราชการส่วนกลาง

- ลักษณะของโครงการที่ทำในแหล่งท่องเที่ยวเช่น การก่อสร้างหรือซ่อมแซมหรือปรับปรุงสวนสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลหรือเขต อบต.ได้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจโดยไม่มีวัตถุประสงค์หลักต่อนักท่องเที่ยวที่มาจากภายนอกควรต้องใช้งบประมาณที่เป็นเงินรายได้ของเทศบาลหรือ อบต.เอง
- ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการปรับปรุงอุทยานแห่งชาติเพื่ออนุรักษ์เชิงนิเวศควรเป็นงบประมาณแผ่นดินที่ให้ราชการส่วนกลางไปจัดสรรให้หน่วยงานของตนเอง
- ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการจัดหาอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้งบประมาณแผ่นดินประจำปีในลักษณะเงินอุดหนุน
- ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวให้จัดสรรงบประมาณโดยตรงไปยังคณะกรรมการฯ นั้น
- ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินที่ให้ผ่านสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เป็นราชการภูมิภาคควรต้องเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง และต้องมีแผนการประเมินผล

โครงการที่มีความชัดเจนในเรื่องตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งใน
ระดับผลผลิตและผลลัพธ์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

- (3) ประเมินผลแผนงานอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของทุก
หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ราชการ
ภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อการปรับแผนงานให้มีประสิทธิภาพ
และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

